

(/)

 (/)

> Forhistorisk tid, antikken, arkæologi ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12)

12)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Sparta

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/pompeji-livet-i-en-romersk-by>)

Sparta

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1884

Del artikel: ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta))

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta))

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/forhistorisk-tid-12-12/sparta&title=))

Tønnes Bekker-Nielsen

Sparta. Magten og myten

Af Anders Ellegaard

Den første del af bogen er kaldt "Myten." Anmelderen følte sig næsten hensat til 2.G på Vestjydsk Gymnasium i Tarm, hvor lektor Boas deklamerede Iliaden for fuld udblæsning i faget Oldtidskundskab (oldævl). - Selvfølgelig blev Sparta nævnt for sine tapre soldater, som ville sejre eller dø (slaget ved Thermopylæ, kong Leonidas og 300 spartanske krigere), men det var – i hvert fald i erindringen – bystaten Athen, som havde hovedrollen i undervisningen.

Dét, som vi i dag oftest opfatter som Grækenland, omfatter også halvøen Peloponnes. Tidligere var halvøen et mere selvstændigt område i kraft af den forholdsvis smalle landtange, som forbinder den med fastlandet. Hele området – halvøen og fastlandet – bestod i flere hundrede år af mindre kongeriger eller bystater med en forsvarsmur omkring hovedbyerne. Disse kongeriger indgik skiftende alliancer og lå ofte i krig med hinanden. Hovedfjenden var dog Persien, hvis overkonger flere gange forsøgte at erobre "Grækenland." - Sparta blev i starten anset for så stærk i kraft af sine veltrænede soldater, at man ikke behøvede en bymur. Der var alligevel ikke nogen, som turde angribe dem. Det ændredes senere. - Det bemærkes, at der allerede tidligt optræder lejetropper, og forskellige konger sendte soldater af sted for at hjælpe deres allierede.

Bogens første del har som nævnt titlen "Myten," som er dateret 1100-750 f.Kr. Her gennemgås Pelop's Ø og Spartas opståen som samfund. Hvad er myter - hvad er traditioner - hvad er historie? -

Forskellige kildeforfattere omtales. Nogle samtidige eller næsten samtidige, andre meget senere. - Herakliden og dorerne (man talte dorisk!) omtales. Lykurg skal nævnes her. "Ulvebetvingeren." Har han overhovedet levet? Og hvornår? Spartanerne var ikke i tvivl om, at han var en virkelig person. Han gav dem en forfatning, som efter datidens målestok var enkel. Da han skulle på en længere rejse, fik han medborgerne til at sværge på, at de aldrig ville ændre den. Efter hans selvmord hang de på den – til evig tid! Lempelser kom i hvert fald først langt senere.

Bogens anden del kaldes "Magten" og er dateret til 750-334 f.Kr., arkaisk tid. Sparta var et kongerige med to konger af hver sin slægt; et classesamfund med militært uddannede unge mænd. Kvinderne havde friere stillinger end andre steder og kunne for eksempel dyrke sport. De var typisk jævnaldrende med deres mænd i modsætning til andre græske stater. De skulle føde sunde, raske børn, og de blev ofte enker i en tidlig alder! Landbrug (slaver og fæstebønder), handlende og håndværkere blev vigtige beskæftigelser og næringskilder, men ikke for krigerne, som havde forbud mod at drive håndværk med mere.

Krigerkulturen er værd at nævne. Mange unge mænd fik den eftertragtede, hårde militære uddannelse. Det var imidlertid mest for velhavende sønner at blive "rigtig" soldat. Årsagerne var blandt andet, at de selv skulle betale for deres udrustning, og at de skulle indgå i et måltidsfællesskab – og selv betale for forplejningen. Da man indførte falanksen som kampopstilling, blev mandsskabskravet så stort, at man tillod middelklassen at deltage; men de skulle også selv betale for udrustningen. Magten var tredelt: folkeforsamlingen, fællesrådet og eforatet med fem eforer. Kongerne var ikke enevældige, og deres opgave var hovedsagelig at føre soldaterne i krig. At være "spartansk" betød opofrelse, blod, død, kamp og død. En spartaner flygtede ikke eller overgav sig!

Efter den meget interessante beskrivelse af det spartanske samfund begynder en detaljeret gennemgang af den mere "historiske" og meget omfattende side af Sparta: politiske stridigheder, krige, venner og fjender, konger med mere. Det sidste afsnit i denne del af bogen er nærmest en opsummering af situationen i 336 f.Kr. Makedonien er blevet en vigtig spiller i området. Filip var konge af Makedonien og ville i krig med perserne. Da han blev myrdet, blev hans søn Alexander konge. Efter at Alexander havde besejret perserne, tog han 300 skjolde som krigsbytte. De blev opstillet på Akropolis i Athen med indskriften: "Alexander, Filips søn og alle grækere undtagen spartanerne erobrede dette fra de barbarer, der bor i Asien." - Forfatteren konkluderer: "Dermed satte han gravskriften over Spartas magt." - Spændende historisk læsning! Men alt sammen alt for langt og indviklet til at referere.

Et godt citat fra kong Kleomenes 1. skal med. Det er fra en anekdote hos Plutark, som var én af kilderne. Året er 525 f.Kr. Tyrannen Polykrates regerede på øen Samos og drev sørøveri og krævede beskyttelsespenge af handelsfartøjer. Samiske eksilaristokrater henvendte sig til kong Kleomenes i Sparta for at få hjælp. Efter en meget lang tale svarede Kleomenes ægte lakonisk: "Det som I sagde i begyndelsen af jeres tale, det kan jeg ikke længere huske. Derfor forstår jeg heller ikke den midterste del af talen. Og hvad den sidste del angår, er jeg helt uenig." - Herligt!

Bogens sidste del kombinerer to ord fra titlen: Mytens magt. En kalejdoskopisk gennemgang af Spartas forskellige betydninger i tiden 334 f.Kr. til 2020 e.Kr. Efter Alexanders erobringer nåede hans rige fra Balkan til Centralasien. En stor militær præstation – uden Sparta. Den almindelige styreform blev kongedømmet. Al verdens viden blev samlet i biblioteket i Alexandria. Lykurgs lære var gammeldags; reformer trængte sig på i Sparta. Forskellige konger kæmpede om og for magten, men romerne stod for døren. Rom var i gang med at udvide Romerriget. Sparta var blevet tilsluttet Det achaiske Forbund. Alexander havde støttet Roms fjende Hannibal. For at gøre en lang historie kort: Rom udvidede romerriget. Situationen for Det achaiske Forbund var mildest talt rodet. Forfatteren sammenligner den ligefrem med den britiske Brexitdebat i 2019. Slutresultatet var, at Rom indførte romersk herredømme i hele Grækenland. Sparta var frit, men under romersk overherredømme. - Bogen fortsætter med: Cato, Cæsar mod Pompeius, Antonius, Octavian og Kleopatra mod Brutus og Cassius. Og Egypten blev en romersk provins. Her blot en meget summarisk appetitvækker.

De mere spredte emner i sidste del af bogen skal nævnes: En familiesaga fra sørøvere til Det romerske Senat. - Romerske turister: Tiberius, Nero, Hadrian til Delfi, Athen, Olympia eller Sparta. - Heruler og goter på Peloponnes. - Spartas ændrede situation. - En moderne rejseguide gennem Spartas havneby Gytheion. - En byvandring gennem Sparta med forfatteren Pausanias (100-tallet e.Kr.) og med bogens forfatters kommentarer til nutiden. - Gennemgang af myten om gudinden Artemis og hendes tempel og alter. - Det kristne Sparta. - De sidste spartanere? Indbyggerne på halvøen Mari hævder at være de oprindelige spartanere. Forfatteren tvivler stærkt, og slutter bogen med: "Spartanerne er døde og borte. Men myten om Sparta, den lever."

Bogen som er rigt illustreret med farvelagte kort og fotografier i fint tryk og har flere tillæg. Litteraturhenvisninger til de enkelte underkapitler til de tre hovedafsnit. - En tidstavle fra Minoisk og mykensk tid 2200-1100 f.Kr. til Nyere tid 2004. - Oversigt over Spartas konger delt i Agiadernes dynasti og Eurypontidernes dynasti, hvoraf de seneste er med årstal. - Omfattende personregister og stedregister.

En meget spændende bog som fortæller Spartas historie og beskriver og definerer den magt og den myte, som omgiver begrebet Sparta.

[Historie-online.dk, den 20. januar 2021]